

Sodobni izvirni greh

Dolg v umetnosti V sklopu predavanja **Maurizia Lazzarata** je zadolževanje skozi solistični nastop razgrnila Saška Rakef

Finančna zadolženost danes predstavlja globalno vezivo. To lahko – kar je njen sprevrženi paradoks – svetovno prebivalstvo dobesedno poenoti in postavi na enakovredna (trhla, negotova) tla.

ZALA DOBOVŠEK

Italijanski filozof, sociolog in aktivist **Maurizio Lazzarato** (1955) pogosto kot alarmanten primer izpostavi dejstvo, da se danes francoski otroci že rodijo z dolgom dvaindvajset tisoč evrov. Na svet jih torej ne pospremi (več) le izvirni grehi, ampak tudi visoki dolgovi predhodnih generacij. Krivda se torej v človekov obstoj priplazi z druge, ne toliko metafizične plati, a zato nič manj učinkovito in tesnobno; zato ni čudno, da teoretiki funkcije dolga ne umeščajo le v kontekst finančnih problemov, pač pa tudi v sam diskurz religije. V slovenščino sveže prevedena Lazzaratova knjiga **Proizvajanje zadolženega človeka**

(**Zavod Maska**, prevod Suzana Koncut) razkriva strategije neoliberalizma, ki parazitsko sprožajo nenehno reprodukcijo zadolževanja. Pri tem padejo vsakršne ločnice med potrošniki, nezaposlenimi, delavci, upokojenci ali proizvajalci, skratka, tarča so vse generacije ter vsi socialni in poklicni statusi. Lazzarato problematiko dolga uperi v prepletano optiko različnih sociološko-filozofskih teorij (osrednji referencialni stebri so Karl Marx, John Stuart Mill, Friedrich Nietzsche, Michel Foucault, Gilles Deleuze in Félix Guattari) in prikaže, da je zadolženost najprej in predvsem »politična konstrukcija« ter da relacije zadolževanja predstavljajo temeljno družbeno razmerje Zahoda.

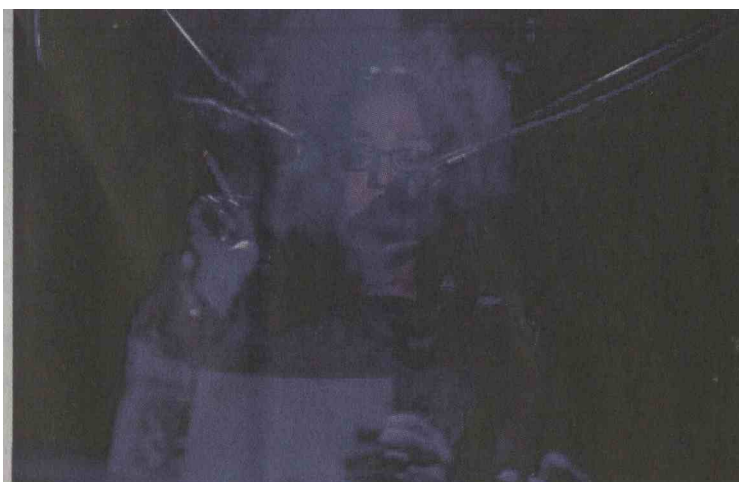
Iz teorije v prakso

V sklopu avtorjevega predavanja in okrogle mize o njegovi knjigi je v Gledališču Glej izkustvo plačevanja dolgov skozi solistični nastop razgrnila Saška Rakef. Dokumentarna, avtobiografska in brez spre-

nevedanja prvoosebna uprizoritev **Dolg Rakef Saške/Dolg RS** ima vnetljivo iztočnico: avtorica namreč »odplačuje dolg zaradi nepravilno vodenega in posledično izbrisane družinskega podjetja«. Znesek je visok, obresti neusmiljeno vzhajajo in po avtoričinih izračunih se bo glede na njen življenjski standard odplačevanje zavleklo v nadaljnjih deset let. Če bi se zgodba tukaj končala, bi projekt še vedno precizno in verodostojno, pa tudi z drobci zdrave samoironije, zaznamovala preglednost strateških postopkov – zadolženca in upnika.

Rakefova nas sooči z notranjimi mehanizmi pravnih sistemov, z birokratskimi obrazložitvami o zasebni finančni stiski in morebitnih, vsaj začasnih, kompromisih z nasprotnim polom. Vendar kritika družbenega sistema še zdaleč ni enoplastna, saj izvajalka kot samozaposlena v kulturi poleg osnovnih pravnih predlog komentar usmerja tudi oziroma predvsem v prostor domače kulturne politike, ki ji kroji bivanjski nivo. Njen občutek krivde se ob stanju dolga še podvoji, saj kakršnokoli nerazsodno upravljanje njenih (variabilnih) honorarnih prihodkov povzroča dodaten nemir, vsak finančni prekršek postane greh, različne »ravade« pa sprožajo permanentno psihično napetost.

Izkušena radijska voditeljica svoje govorniške večine v uprizoritvi uporabi suvereno; s samospraševanjem, menjavanjem notranjih identitet, premikanjem intonacije in razpoloženja. Samo sebe razstavlja kot osebno, poklicno, družinsko in pravno subjektiviteto, pri čemer je do sebe in svoje države cinična, a tudi ranljiva, vseskozi pa neomajna v stališču, da je vsakršna lastnina dvorezna in navidezna, življenje z dolgom pa vendarle (nekako) izvedljivo, navsezadnje: kulturni delavec je navajen in deležen vsega, bo pa še tega.

Uprizoritev **Dolg Rakef Saške** se navezuje na izsledke **Maurizia Lazzarata** o zadolževanju kot novi obliki nalaganja in prelaganja krivde.
FOTO NADA ŽGANK